

המסר של 10 הרוגי מלכות.

בקינות של ט באב בכל העדות יש קינה על עשרה הרוגי מלכות. רציתי להתמקד באלא אזכרה שהיא לע"ד הנפוצה ביותר. הרבה ספרדים אומרים אותה ב ט באב והרבה אשכנזים בערב ראש השנה ולא יום כיפור.

אני מציע לחלק הבנת הקינה ל 3 רמות.

הרמה הבסיסית ב ט באב, להביא מעשה עצוב ומזעזע. כחלק מה"אֵלֶיכֶם". דהיינו להתאבל על זה שקראו דברים מאוד עצובים ולשאול איך ולמה. וזה בלי לבוא עם תרוץ. זה החלק האנושי שמצופה מאתנו. בלי לבוא אם הסברים מיד, שהכל לטובה או דברים דומים, אלא לעמוד על הצער. אנחנו צריכים להזדהות על אמת עם הכאב ולהפגין אמפתיה. זה די מאפיין במיוחד התחלת הקינות איפה שעוד לא מדברים על הסברים ובקושי על תקווה.

הרמה השנייה זה לחשוב היסטורית, איך ניתן לחשוב על הצדקה או הסבר. פה רציתי להציע 2 אפשרויות. הראשונה בדומה לעקדת יצחק. לעלות על נס המסירות נפש שהיו לחכמים אלה. שאע"פ שהקב"ה ידע כנראה שהם יהיו מסוגלים להגיע לרמה גבוהה של מסירות נפש, זה לא אותו דבר כמו לעשות המעשים עצמם. זה די לא אופייני ביהדות בטח לא ברמה הזאת. אבל יש הרבה דברים לא אופייניים שקראו פעם אחד ללמד אותנו כלל.

האפשרות השנייה זה להיות דוגמא למסירות נפש, כדי לעבור תקופת הצלבנים. דהיינו, הצלבנים נתנו ליהודים לבחור בין להתנצר או מוות. דוגמת 10 הרוגי מלכות נתן כוח לא להתנצר. לולא כוח זה, מעשה ההתנצרות היה מבחינתם יותר יעיל ורצוי. בגדול הנוצרים לא בהכרח רצו להרוג כל היהודים, הם העדיפו ל"השמיד" אותם כיהודים ולהפוך אותם לנוצרים. אבל בגלל שחלק גדול בחרו לא להתנצר ולמות, גם הנוצרים אולי חדלו ממעשים אלה. (בהדרגה).

הרמה השלישית מופיע רק בבירור באלא אזכרא. אולי זה גם הדבר הכי קיצוני בתוך הקינה. על האמירה

שְׂרָפִי מְעֵלָה צְעָקוּ בְמִרְה

זו תִּנְוֶרָה וְזו שְׂכָרָה

והקינה עונה על זה

עֲנֵתָה בֵּית קוֹל מְשֻׁמִּים

אִם אֶשְׁמַע קוֹל אַחַר אֶהְפֹּךְ אֶת הָעוֹלָם לְמִים

לְתֵהוּ וְנָהוּ אֶשְׁיֵת הַדּוֹמִים.

זה אחרי המבול ורק בגלל ששואלים, זו תורה וזו שכרה?!

אז רציתי להציע שיש רמה מעבר. אפשר לחלוק על דברי. אבל לי נראה זה כפשוט ורציתי לשתף את מהלך החשיבה שלי. חלק גדול של 10 הרוגי מלכות קשורים למרד הגדול שבו ר"ע לכאורה ראה בר כוכבא כמשיח. א"ל ר' יוחנן בן תורתא: עקיבה יעלו עשבים בלחיך, ועדיין בן דוד לא יבוא. וגם זה לכאורה הקו של היהדות הרבני (פרושים), הן בתלמוד הבבלי והן בתלמוד הירושלמי במשך מאות שנים. דהיינו שבר כוכבא היה משיח שקר.

לשאול שאלה זו תורה וזו שכרה, או צדיק ורע לו, נפוץ וקשה להצמיד תגובה כה חריפה כ אֶהְפֹּךְ אֶת הָעוֹלָם לְמִים. אז לע"ד דווקא צריכים להתמקד בחלק הראשון של השאלה "זו תורה".

לפי המסורת חורבן בית שני היה בגלל שנאת חינם.

אמרו: שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא וכולן מתו בפרק אחד, מפני שלא נהגו כבוד זה בזה. בבלי יבמות ס"ב: ז"א כשבבית עוד היה שנאת חינם היה יותר ראוי לע"ד להתמקד בבעיה זאת מלהכריז על קיצוני לאומני כמשיח. הפלג חשב שהעולם עובד לפי צדיק גוזר והד"מ מקיים בלי לעשות בדק בית. הם לא לקחו הכוח האמיתי של הצבא הרומי בחשבון בזמן שבתוך הבית לא נהגו דרך ארץ. אם חכמי התורה חושבים שהד"מ עובד אצלם. שיכולים להילחם נגד מעצמת העל, ברגע שלא נוהגים אחד כבוד לשני, יש בעיה חמורה. ואם באים בטענה זו תורה וזו שכרה, הבעיה היא דווקא "יבזו תורה".

מאדם הראשון היו בעיות, בא המבול להתגבר עליהם, מנוח היו בעיות, בא אברהם, עד מתן תורה, וממתן תורה, התורה צריך להצדיק את העולם. אבל ברגע שלאומנים שאין להם דרך ארץ בסיסית חושבים שהם הנציגים היחידים של התורה, ודורשים את שכרם, אכן עולה האמירה, אִם אֶשְׁמַע קוֹל אַחַר אֶקְהַף אֶת הָעוֹלָם לְמִים. וכנראה מאז הפנימו ועשו חשבון נפש שהיו אמורים לעשות בעקבות ה 10 הרוגי מלכות. וכל היהדות הרבנית, הצטרפה לדרך היותר פרגמטית של תן לי יבנה וחכמיה עם יותר דרך ארץ. ככה שהוסיפו ברכה הטוב והמטיב כשיכולנו לקבור סופית את פרשת המרד הגדול, ביום ט"ו באב חג האהבה נגד שנאת חינוס.

משה בריל, בית שמש.